

לזכות ולרפואת
ר' אלתר צבי אריה
בן חנה חיה
לרפ"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"בעניני עין הרע" (חלק א')

מגילה לא נאמר זה ממש על עין הרע, אפשר לומר את לחש הזה גם על עין הרע (כל משאלותיך עמוד קע"ו).

מוסר גורם לענוה ומציל מעין הרע

אמר רבינו זצ"ל לאברך שהגיע עם בנו 'ילד פלא' היודע ג' סדרים מהש"ס ועדיו לגדולות ונצורות כי צריך ללמוד עמו מוסר כל יום ואז לא יזיק לו עין רעה, ונשאל מה ענין מוסר לעין רעה, והשיב, כשאדם מחזיק עצמו בגאווה אנשים נותנים בו עין רעה, ולא כן כשמחזיק עצמו לעניו (דרך שיחה ח"א פ' וירא עמוד ע"ו).

ונשאל שבחז"א (ב"ב ליקוטים סי' כ"א ד"ה יהבו) כתב שעין רעה הוא דבר שממילא ולא משום כוונה רעה אלא ההתפעלות עצמה גורמת לעין רעה, והשיב, נכון, יש ב' סוגים, יש כמו זה שכתב החז"א, ויש עין רעה שבני אדם יכולים להזיק, ושמעתי מהג"ר אלעזר צדוק טורצין זצ"ל ששמע מהחז"א כי בבני ברק אין עין הרע שולטת ומסתמא זה שייך על ב' סוגי עין רעה, אבל בענין הילד הנ"ל וכי אינו יוצא מן העיר... (שם)

עין טובה נגד עין הרע ופסוקי נגע צרעת

אמר רבינו זצ"ל, כי נגד עין הרע יש עצה לנהוג תמיד בעין טובה, עין טובה זה סברא שזה מועיל, ואינו נזכר כרגע דמוי לזה בחז"ל ועי' חז"א (ח"מ סי' כ"א). ולגבי מה שי"א פסוקי צרעת נגד עי"ה כמדומה שזה מובא בסדור ר"י עמדין. (כל משאלותיך עמוד קע"ו)

תשובה מבטל עין הרע

שאלו שבגמ' ברכות (ה' ב') א"ל אם רואה אדם שישורין באין עליו וכו' למה לא אמרו שיתלה בעין הרע, והשיב רבינו זצ"ל, בלא ביטול תורה עין לא תשלוט עליו ועל ידי שיעשה תשובה יבטל גם את העין הרע. (כל משאלותיך עמוד קע"ה). ובס' חז"א ח"מ (עמוד ר"ה לקוטים ב"ב סימן כ"א) כתב שבשעה שבני אדם מתפעלים על מציאות מוצלחה, מעמידים את מציאות זו בסכנה, ומ"מ הכל בידי שמים וכל שלא נגזר עלי' בדין שמים לאבדן הדבר ניצל, אבל כשנגזר הדבר לאבד, מתגלגל הדבר לפעמים ע"י שימת עין תמהון על הדבר, ומבואר שעין הרע אינו מחמת כוונה להזיק אלא ההתפעלות וההתפעלות זה מזיק, ומצינו עין הרע שפועלת לטובה במס' נדה (ס"ו א') ובתוס' (שם ד"ה כ) שעל ידי עין הרע יפסק הדם ע"ש (דרך שיחה ח"ב כ"ו).

במקום זיכו הרבים

בענין סיום הש"ס ברבים אמר רבינו זצ"ל שאין לחוש לעי"ה, ואדרבה ממנו ילמדו אחרים וכע"ז מבואר ברמ"א לענין צדקה, ושומר מצוה לא ידע רע, ואמרו בגמ' ערובין (ס"ד א') גבי מחזיק בנכסי הגר דתוהי בה אינשי שיעשה בהן דבר מצוה וינצל מעי"ה, (ס' דברי שיח עמוד תקמ"ז). שאלו לרבינו אם יש לדאוג מפני עין הרע על אחד שהוא בחור צעיר וכבר עושה סיום הש"ס ויקנאו בו אמר רבינו שיבחנו ויראו שאין מה לקנא בו (מנחת תורה פי"ג קל"ב). חתן לפני חתונתו שאל שברצונו להדפיס לקראת נישואיו קונטרס חידושי תורה אלא שחושש מעין הרע, וביטל רבינו זצ"ל את דבריו ואמר על הדפסת חידו"ת לא שייך כיום כלל עי"ה והלואי שהיו אנשים מקנאים באלו שמחדשים חידו"ת וירצו ג"כ לחדש חידו"ת. (תא שמע ח"ח עמוד קכ"ב). ולא' שזכה ללמוד עם בנו בשבע השנים לפני בר מצוה שלו ש"ס, ובכל פעם שסיימו מסכת מגיל חמש וחצי הקליט אותו עונה על שאלות רבות על המסכת שנלמדה, ושאל מרבינו האם כדאי להראות חלקים מההקלטות האלה במסיבת הבר מצוה שלו, שמצד אחד זה יכול לגרום לחיזוק גדול לבני ולמשפחות אחרות ומאידך אולי יש לחשוש לקנאה עין הרע ואולי גאווה שתיכנס ללבו של בנו, וכתב לו רבינו זצ"ל תתפלל שלא יזיק, (ס' פותח את ידך עמוד תר"ג).

(המשך המאמר א"ה בשבוע הבא)

אם צריך לחשוש מעין הרע

נשאל רבינו זצ"ל האם צריך לחשוש לעין הרע, והשיב כי ב"כ בחז"ל חששו מעי"ה (ברכות נ"ה ב' סוטה ל"ו ב' ב"מ פ"ד א'), והחז"א ח"מ (עמוד ר"ה לקוטים ב"ב סימן כ"א) כתב וז"ל, יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה, מסודות הבריאה כי האדם במחשבתו הוא מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה ומחשבתו הקלה תוכל לשמש גורם להרס ולחרבן של גשמים מוצקים וכדאמר (פסחים נ' ב') כיון דנפיש אפחזייהו שלטא בהו עינא, ובב"מ (פ"ד א') לא מסתפי מר מעינא בישא, ושם (נ' ב') פרידה אחת יש לי ביניכם, ושם (ק"ז א') לא תזבין ארעא דסמיכתא למתא, ע"ש. ורואים שיש לחוש בדבר (כל משאלותיך עמוד קע"ו).

ואבא היה אומר לחש נגד עין הרע, והחזון איש היה שולח אליו, ואבא אמר לי שאין בלחש זה השבעות ושמות כלל רק תפלה ולא רצה לגלות מהו, כי אמר שמי שמסר לו את הלחש אמר שאם יגלה לאחריים לא יועיל, (שם עמוד קע"ה), אמנם בשנותיו האחרונות היה הקה"י נמנע מכך, וספר רבינו שבהיותו ילד בקש מאביו הקה"י שילמדו את הלחש כנגד עין הרע ואמר לו אביו אם יגלה לו שוב לא יועיל והוסיף הקה"י שאותו לימד יהודי זקן מביאליסטוק ואמר לו היהודי שכבר לא זקוק ללחש הזה ויכול לגלות לו. (ארחות רבינו ח"ג עמוד ק"ג אות ט'). ובחיוך הוסיף, טוב שלא סיפר לי אחרת היו באים אלי אלף איש ביום, (מנחת תורה פכ"ט עמוד רצ"ב).

והביא רבינו זצ"ל, הגמ' במס' ב"ב (ק"ח ב') עצה טובה קמ"ל דאיבעי ליה לאינשי לאיזהורי מעינא בישא, והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע, ע"כ. ומבואר שצריך לחשוש מעין הרע, (דולה ומשקה עמוד ת"כ). ובאבות (פ"ב מט"ז) דעין הרע מוציא את האדם מן העולם, ואף בבני יוסף שאין שולט עין סבר יהושע דלמיחש מבעי (דעת נוטה ויחי סי' קמ"ח).

סגולות נגד עין הרע

נשאל רבינו זצ"ל, האם יש סגולה נגד עין הרע ומה יעשה המפחד מעין הרע, והביא הגמ' במס' ברכות (נ"ב ב') האי מאן דעייל למתא ודחיל מעינא בישא לנקוט זקפא דידא דימינא, (פירש"י, זקפא גודל) בידא דשמאליה, וזקפא דידא דשמאליה בידא דימיניה, ולימא הכי אנא פלוני בר פלוני מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא שנאמר בן פורת יוסף בן פורת עלי עין אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי ב"ר חנינא אמר מהכא וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם, ע"כ. וא"כ מצינו בגמ' עצה להנצל מעין הרע, (דולה ומשקה שם) ואמר רבינו זצ"ל שכל אחד לומר אני מזרע יוסף שכל ישראל נקראו זרעו שנא' בני יעקב ויוסף (תהלים ע"ז) שכלכלם ברעב כדאי' בסנהדרין (י"ט ב') וי"א דזה צורת הלחש עי' מהרש"א (שם), בשעה שאומרים הכהנים שלום תיקן תפילה לעצמו בזה"ל 'ויהי רצון שיהיו כל חלומותי עלי לטובה ושלא ישלוט בי עין הרע כי מזרעא דיוסף קאתינא', (כל משאלותיך פ' וישב עמוד קנ"ט)

נשאל רבינו זצ"ל, אדם אחד מצליח מאד וחושש מעין הרע מה יעשה והשיב במסכת ברכות (נ"ה ב') אמרו כי מי שחושש לעין רעה של עצמו לחזי אטרפא דנחיריה בשמאליה דופן השמאלי של חוטמו, ופעם אחת ראו את הגה"צ רבי אליהו דושינצר זצ"ל בשמחה סוגר עין אחת כל הזמן וכששאלוהו על כך השיב כי ממולו יש וילון יפה וחושש שיתן בו עין רעה ולכן סוגר עין הימנית כדי שיראה צד האף השמאלי של יתן עין רעה, ושם בגמרא אמרו כי מי שחושש מעין הרע של אחרים לנקוט בוהן ימין בבוהן שמאל ולימא וכו' ויעשה כך (דרך שיחה עמוד ע"ו). בענין חתן שחשש מעין הרע, אמר לו רבינו זצ"ל, שיאמר מהגמרא מגילה (ג' א') 'עוזא דבי טבחי שמינא מינאי', וכן היה מורה רבינו להרבה לומר זה אם חוששים מעין הרע (מנחת תורה עמוד ס"ה), ואע"פ שבש"ס

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ד יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל הנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפני רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת פנחס - רבינו אלחנן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' (י"א תמוז תש"א)

פרשת מטות מסעי - חמיו של רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זי"ע (כ"ח תמוז תשע"ב)

פרשת דברים ובין הזמנים - רשכבה"ג רבי חיים עוזר גרודיז'נסקי (ה' אב ת"ש)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג ר' צבי כגן זצ"ל (ה' תמוז תשמ"ט)

בוטנים ל'שהיינו'

כאשר עלה ארי מבבל, מרן הסטייפלר עלה ממדינת רוסיה לארץ בחודש ניסן תרצ"ד, קיבלו את פניו מספר בחורים שלמדו בישיבת 'בית יוסף' בבני ברק בראשות ראש הישיבה הגאון רבי מתתיהו שציגל, (שהוא זה שסידר את האישורים הנצרכים לעלייתו של מרן הסטייפלר לארץ ישראל. ועל פי התוכנית הסטייפלר היה מעותד לומר את השיעור בישיבת בית יוסף, כפי שאכן היה שנים רבות).

אחד מאותם בחורים היה צעיר נמרץ בשם רבי צבי כגן, שופע טוב לב ושמחה תמידית שקיבל את פניהם בכבוד ובחדוה. מאז התיידדו מאוד מרן הסטייפלר ושאר בני משפחתו עם רבי צבי. לימים סיפר רבי צבי כיצד הרשים אותו המפגש הראשון עם רבינו, שהיה אז ילד כבן שש.

"כאשר הסטייפלר ורעייתו הרבנית יצאו מבטן האוניה עם שלושת ילדיהם, המתנתי להם על שפת הים, והכנתי לילדים 'בוטנים' כדי להמתיק להם את בואם".

"והנה חיימקה' הקטן נטל ממני בשמחה את הבוטנים, אך במקום להכניס לפה ולאכול, הוא תיכף הכניס אותם לכיסו, תוך כדי שהוא מכריז להוריו "הנה, יש לנו שהיינו לחג הפסח".

"התברר, שהילד שלא הכיר כלל את מין הקטניות הלז, היה סבור לתומו שזה סוג פרי הגדל בארץ ישראל, ואם כך כבר יהיה על מה לברך 'שהיינו' לכבוד יום טוב. ולא ידע כלל שמנהג האשכנזים לא לאכול דבר זה בפסח..."

פרסום ראשון ובלעדי:

רבינו (מימין) רוקד בשמחת נישואיו של רבי נתן מלינובסקי, כשבאמצע נראה רבי צבי כגן ז"ל שמח ומשמח - שנת תשל"ג

כבר נהיים סבא

עברו שנים רבות, רבינו גדל ונהיה לאיש, ובהגיע יומו הגדול הוא נשא אשה והקים בית, וכעבור תקופה נולדה לו בת, ובהמשך גדלה ורבינו זכה להשיא את בתו הגדולה. והנה בשנת תשל"ב נולדה

הנכדה הראשונה לרבינו, הוא פגש ברבי צבי וסיפר לו בשמחה שהנה בשעה טובה נולד לו נכדה.

נענה לו רבי צבי בצחות: אהה, אינגלאך יען זיידעס (הילדים נהיו כבר סבא...).

מתי נולדת

כשבנו של רבי צבי היה נכנס לרבנו הוא נשאל על ידו בבדיחות: האם נולדת בפורים או בשמחת תורה?... (כי רבי צבי פעם אמר לרבינו שילדיו נולדו בזמנים שמחים, ואכן בנו אחד נולד בשמחת תורה והשני בתחילת סוכות).

ופעם הוסיף רבינו: "זכורני שבאותה 'שמחת תורה' היתה חסרה מעט השמחה לעומת כל השנים, כיון שבהעדר ר' צבי כגן - לא היה מי שישמח וישמח"

רבי צבי כגן, רבי זלמן סורוצקין, האדמור מאו'רוב בעל 'אש דת'

"זה תשאל את רבי חיים..."

סיפר בנו רבי אברהם כגן: בבית הכנסת שהיה בבית החזון איש היה פרוכת שהיה מצויר עליה אריה מצד אחד, ונשר מצד שני, כמו הציורים שהיה על גבי היריעות במשכן (עין רש"י שמות כ"ו א'), ופעם רבי צבי שאל את החזון איש באיזה צד היה האריה ובאיזה צד היה הנשר.

והחזון איש ענה לו: גיא צו חיימקה' (זה תשאל את חיים, כשכוונתו היה לרבינו)

רבי צבי כגן (מימין) זמן קצר לפני הסתלקותו, במחיצת רבינו

זי"ע (משמאל)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310